

Izhaja vsak četrtak in velja s poštno vred ali v Mariboru s poštnim nakladarjem do 25 dni, pol leta 12-50 din. Četrtletje 6-50 din. Izven Jugoslavije 46 din. Naročnina se pošlje na upravništvu "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroska cesta 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvu sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezapre reklamacije so poštnine proste. Čekovni račun poštnega urada Ljubljana št. 10.605. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

45 številka

MARIBOR, dne 25 oktobra 1923

57. letnik.

Zbor zaupnikov SLS.

VABILO

na zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke, ki se bo vršil

v ponedeljek, dne 5. novembra 1923 ob pol 11. uri popoldne v dvorani hotela "Union" v Ljubljani s sledečim dnevnim redom:

1. Politika SLS — poročata dr. Korošec in dr. Brejc.
2. Organizacija SLS — poročata dr. Kulovec.
3. Resolucije — predložene po vodstvu SLS.
4. Volitev načelnika SLS in 1. podnačelnika.

V nedeljo, dne 4. novembra ob 4. uri popoldne bo v dvorani Akademskega doma (poleg hotel "Union", Miklošičeva ulica št. 5) v Ljubljani zborovanje delegatov političnih organizacij SLS. O točkah, ki bodo predmet razpravljanja, bodo referirali dr. Korošec, Sušnik, dr. Kulovec, Vesenjak in tajnik Krajnc.

Za načelstvo SLS:

dr. Korošec, t. č. načelnik.

Organizacije naj takoj izvolijo delegate za zborovanje v nedeljo. Razpravljale se bodo važne politične, gospodarske in organizacijske zadeve.

Zaupnike na deželi opozarjamo, da bo dne 5. novembra ob 3. uri popoldne tudi občni zbor Jugoslovanske Kmetijske zveze.

Kdo je zapravl avtonomijo?

Slovenci in Hrvati od dne do dne bolj občutimo vsestranske udarce centralizma.

Vedno naraščajoče zle posledice centralistične uprave presedajo že našim demokratom in samostojnim. Demokrasko časopisje in tudi "Kmetijski list" je že začel sikati proti centralističnim izročkom v davkih, taksah itd. Seveda, na zunaj in javno nočejo priznati ne demokratije, ne samostojni, da so sočetje sedanega upravnega žalostnega stanja, ampak so si izmislili v svoji pokvarjenosti in hudobiji novo laž, češ: Klerikalci sami so zapravlili avtonomijo. To hudobno laž čitamo dan na dan po vseh nam nasprotnih listih.

Kako je z zapravo avtonomije, hočemo v naslednjem pojasniti.

Slovenska ljudska stranka si je osvojila zahtevo avtonomije Slovencev že pod rajno Avstrijo. Z zahtevo po slovenski samostojnosti je stopila v okvir nove države in ni ter ne bo popustila od te zahteve niti za las. Za kar smo se z vso odločnostjo potegovali pod staro Avstrijo, za kar bijemo neprestani boj v naši novi državi, tega torej nismo mogli zapraviti, ker av-

tonomije doslej še nismo posedali. Poleg zahteve avtonomije je stopila naša stranka v novo državo na čisto samostojni podlagi kot stranka in do danes ni iskala nobene opore pri kakih drugih srbijskih stranki. Ujedinili smo se Srbi, Hrvati in Slovenci, a Slovenska ljudska stranka se ni ujedinila z nobeno drugo stranko in je ravno radi tega ohranila kot edina prava zastopnica Slovencev še v marsikaterem oziru slovensko samostojnost. Za avtonomijo, a na lastnih — res slovenskih nogah, to je bila in ostane gonilna moč naše stranke.

Sedaj pa pogledajmo, kako je z demokrati in samostojnimi, ki nam lažljivo-hudobno očitajo, da smo mi zapravlili avtonomijo.

Kakor hitro so prišli po preobratu liberalni poslanci iz Slovenije v Beograd, je bilo njihovo prvo delo, da so se popolnoma združili z njih vrednimi srbijskimi bratci-demokrati in se prekrstili v jugoslovanske demokrate. Kot jugoslovanski demokrati so klečepazili pred Srbijski, kjer so le mogli in nas pošteno-zavedne Slovence ovajali in črnili, kjerkoli so mogli. In vse to so uganjali radi tega, da so se lahko s pomočjo srbijskih demokratov obdržali na vlasti in lahko z njimi skupno zobali iz vladnih korit. Kot ujedinjeni s srbijskimi demokrati in priklenjeni k vladnim koritom so navdušeno pomagali pri ustvarjenju pogubonosne centralistične ustave, za njo enoglasno glasovali in še danes zahtevajo njeno izvršitev.

Danes, ko so vrgli radikali demokrate iz vladne mize, korito jim prevrnjena korita, pa že uvidevajo, kje tiči kal upravnega zla, da je v centralizmu in bi radi zvalili krivdo zaprave avtonomije na klerikalce.

Isti strici kot demokratje so tudi njihova deca — samostojni. Še predno je Samostojna nastopila kot s poslanci zastopana stranka v ustavotvorni skupščini, je že vabila v Slovenijo na svoje shode skoz in skoz centralistično navdahnjene srbijske zemljoradnike. Nekdanja glava zemljoradnikov Avramović je bil z Mermoljo, Drogenikom in Urekom velikokrat na samostojnih shodih na Slovenskem štajerskem. To pa je itak vsakemu že v živem pomenu, da je bilo prvo delo samostojnih, ko so se pripeljali prvič v Beograd, da so se po vzgledu svojih očelov-demokratov ujedinili s srbijskimi zemljoradniki. Očka Pašić je še g. Pucelja priklenil k vladnemu koritu in ni čuda, da so samostojni poslanci v konstituenti prvi dvignili prste za centralistično ustavo. In danes, ko so brez politične moči, ni imel g. Pucelj nobenega nujnejšega opravlka, nego da je zopet kot skesan grešnik zlezal pod srbijski klobuk, stopil zopet v klub centralističnih zemljoradnikov.

Glede klečepazenja pred Srbi in ustvaritve glavnega zla v naši državi — centralizma — so ravnali samostojni ravno tako kot demokratje. Najpoprej so se

čisto ujedinili s srbijskimi centralisti in potem pa navdušeno kot vladni koritarji glasovali za ustavo.

Danes pa, ko so samostojni ravnotako kot demokratje pognani od vladnih dobrot, bi radi zvalili krivdo občnega zla na klerikalce.

To so torej dejstva glede zaprave slovenske samostojnosti. Iz teh kratkih izvlečkov iz demokrasko-samostojne zaprave slovenske avtonomije pač lahko vsak do posname, kdo je zapravlil Slovincem samostojnost. Demokratje in samostojni so imeli v ustavotvorni skupščini ključ do slovenske avtonomije v rokah, a so ga za ceno vladnih korit pognali ter pogazili v blato ter zlo srbijskega centralizma. Tisti torej, ki ima v rokah ključ do samostojnega doma, a si ga ne odklene in ga požene v stran, je zapravljevec lastne samostojnosti — in tako so ravnali v konstituenti demokrasko-samostojni zapravljevi avtonomne Slovenije.

Srbi-radikali lovijo Slovence v svoje mreže.

(Dopis iz mariborske okolice).

Pri volitvah 18. marca 1923 se Pašičevim hlapcem v Sloveniji ni posrečilo, da bi zvalili s obljubami volilce v srbsko radikalno mrežo. Razpeli so sicer mreže na vse strani v Sloveniji, a niti kmet, niti delavec, ne trgovec, ne invalid, ne državni nastavljenec ni maral se prodati srbski radikalni stranki. Viničarjem so obljubljali srbski hlapci 1 milijon 400.000 K ter breje krave in telice, ako volijo Pašičevo stranko. Posebno so se trudili za srbske radikale neznačajni, denarja pohlepni ljudje; to so taki, ki ne poznajo ne vesti in poštenja. A napravili so slab "kšeft". Ne eden slovenskih okrajev se ni dal kupiti od Pašičevih ljudi. Srbski radikali niso dobili v Sloveniji ne enega poslanca.

Nad 97.400 volilcev je glasovalo na Slovenskem štajerskem. In od teh so dobili srbski radikali borih 1365 glasov. To je tako mali drobec, da finančni minister, srbski radikal dr. Stojadinović kot glavni kandidat niti blizu ni prišel v poštvo. In z njim vred so propadli tudi vsi njegovi okrajni kandidati. Tako so na primer dobili srbski radikali kandidatje v Slov. Stajerju v okraju Brežice samo 40, Celje 88, Dol. Lendava 216, Konjice 18, Laško 53, Ljutomer 66, Maribor desni breg 110, Maribor levi breg (z mestom Maribor vred) 182, Mozirje 14, Murska Sobota 351, Ormož 22, Prevalje 23, Ptuj 95, Slov. Gradec 48 in Šmarje 39.

Za srbsko radikalno stranko so dali glasove samo ljudje, ki se dajo kupiti. Judeževi groši so bili mero-dajni. Zvedel sem iz čisto zanesljivega vira, da je srbsko radikalno siranko stal vsak glas, ki ga je dobila v Sloveniji, 2500 K. Ogromne svote so potrošili radikali Srbi Pašičeve vrste, da bi speljali slovenske volilce na

Živ pokopau.

Po angleškem izvirniku Arn. Bennett napisal Paulus.

1. nadaljevanje.

Saj se tudi domovina ni brigala zanj. Brala ga je, slavila njegova dela, da, njega samega pa je zanemarjala. Njegovi ideali so mu morali služiti kruh, mesto da bi mu ga dajala domovina, ki ji je on dajal svojo srčno kri, sam pa pri tem —

Zvonec je zapel skozi samotne, prazne prostore velike hiše —

Hišni zvonec je bil, spodaj pri vratih je visel na zarjaveli žici, starosveten in onemogel. Oče ga je dal napraviti, ko je bil Aleš še deček. Njegovo razglašeno bingljanje je javkajoč odmevalo po praznih kotih in Aleš Blaž je planil po koncu.

Krčevito se je oprijela njegova roka stolovega naslonjala, plašno je pogledal k vratom, postavil nogo, — pa spet sedel. —

Pustimo za trenutek Aleša Blaža, slavnega in mnogo branega pisatelja, in si oglejmo drugo plat njegove osebnosti, ki je mnogo bolj zanimiva, četudi je bila svetlo čisto neznana, in ki nam bo pojasnila čudne in neverjetne okolščine njegovega življenja.

Kot zaseben človek je bil Aleš Blaž namreč neizmerno plah in boječ.

Čisto drugačen je bil, nego ste vi ali jaz na primer.

Nam se nikdar ne zgodi, da bi nas pograbil neznani strah, kadar se moramo srečati s tujim človekom ali pa celo govoriti z njim, mu povedati svoje ime, ne zgodi se nam, da bi nam klečala kolena in bi nas oblival mrzel pot, če moramo vstopiti v dvorano, polno ljudi, mi

ne zardimo in ne čutimo otročje zmedenosti, če stopimo v prodajalno ali pa naročamo v gostilni natakarkju. Da bi se obotavljali ali bi celo preplašeni in nerodni stali in gledali krog sebe v takih preprostih slučajih življenja — to nam niti na misel ne pride. Mi se obnašamo naravno in neprisljilno in svoje ime povemo povsod in vsakomur, ki ga hoče vedeti. Zakaj bi se naj zdrav človek obnašal drugače —?

Aleš Blaž je bil drugačen.

Vzbujati pozornost, vzbujati zanimanje sveta, povedati: "Jaz sem Aleš Blaž —", to je bilo zanj strašno, grozno, nemogoče. V tem oziru je bil pisatelj Aleš Blaž čisto drugačen nego človek Aleš Blaž. Na papirju je znal biti jekleno pogumen in drzen ko gladen volk. Če je držal za pero, ni poznal nobenega strahu.

Sicer pa je bil plah ko srna. In to je bilo krivo, da je svet poznal pisatelja Aleša Blaža, za človeka Aleša Blaža pa se ni brigal. Sel je v tujino, mesto da bi bil doma s komolci prerinil v ospredje svojo osebnost, skrnil se je, mesto da bi bil vzbujal pozornost in obračal nase oči po ulicah, kavarnah, gledališčih in drugih prostorih, kjer hodi in poseda javnost. V "Ljudski univerzi", v društvu žen, da, v sami kraljevski akademiji prosvete bi bil moral nastopiti — in že zdavnaj bi bil dobil častni naslov, častno nagrado, preskrbljen bi bil za življenje, ne bi se mu bilo treba boriti za kruh. Kako neki bi naj našla kraljevska akademija Aleša Blaža, če se je pa skrival —! Ali je njena dolžnost, iskati umetnike in pisatelje —?

Spet je pozvonilo, topot glasneje in s poudarkom.

Aleš je vedel, da mora vstati in iti odpirat. Človekoljubje je to zahtevalo od njega in skrb za lastno osebo tudi. Kajti pozni gost je bil brez dvoma zdravnik, ki je prišel pogledat bolnega človeka gori v prvem nad-

stropju. Bolni človek gori v sobi je bil Hinko Brglez in Hinko Brglez je bil Alešev sluga.

Aleš si je pred nedavnim časom omislil slugo. Ne iz udobnosti in ker je imel preveč denarja. Denarja vobče ni imel preveč. Ampak prav zaradi tega, ker ni mogel in ni mogel med ljudi. Plah je bil.

In Hinko je bil izvrsten sluga. Malopridnež in pre-tkan navihanec je bil — tako je sumil Aleš — sicer pa zelo uporaben. Kakor vi in jaz na primer tudi Hinko ni bil prav nič plah in boječ. Vsako reč je storil čisto naravno. Ljudi se ni bal. Polagoma je postal nenadomestljiv, edina zveza med Alešem in med svetom. Hinko je nakupoval, Hinko je kuhal, Hinko je hodil na pošto in če je bilo treba osebnih stikov, k založniku, Hinko je storil vse.

Na vso srečo ni bil nikdar bolan — hočem reči, do večeraj. Večeraj pa je nepričakovano zbolel. Nerodnež! Kako naj on, Aleš, živi brez Hinkota —? Najbrž se je kje prehladil na svojih potih.

Ves dan se je boril, pogumno boril s svojim prehladom, hodil po opravkih v mesto in mimogrede stopil tudi k zdravniku. Sinoči pa je, brez vsakršnega predhodnega obvestila, opustil svojo borbo, v trenutku ko je pripravljat posteljo za gospodarja, prišlo ga je in ker njegova postelja ni bila pripravljen, je legel kratkoma v gospodovo posteljo gori v prvem nadstropju. Hinko je storil vsako reč naravno. In Aleš mu je še celo moral pomagati pri slačenju.

Alešu se je godilo, kakor bi mu bil kdo tla izpodnesel. Ni si vedel pomagati. Še zase ni znal ničesar storiti, kako bi naj storil kaj za Hinkota? Zganja Hinko ni maral in tudi kruha in klobas ne. In v Aleševi shrambi ni bilo druga ko žganje in kruh in klobase. Ubožec je kratkomalo legel in molce in tiho ležal ter